

FINNSAM-konferens i Tiveden 31 augusti – 2 september

Av Jan-Erik Björk (text och foto)

Fredagen den 31 augusti

FINNSAM:s höstkonferens ägde denna gång rum i Tiveden. Det var nästan tio år sedan som FINNSAM senast arrangerade en konferens i denna den sydligaste finnmarken i Sverige, nämligen i Finnerödja. Ett 45-tal medlemmar och andra intresserade hade antagit inbjudan och anlände under fredagen till Tivedstorp, en skogsfinnsk bosättning upptagen i mitten av 1600-talet. Efter inkvartering och lunch höll Birger Nesholen ett kort, men innehållsrikt föredrag om de skogsfinnska karaktärsbyggnaderna och särskilt dess rökugnsteknologi. Det var ämnat som en introduktion till eftermiddagens rundresa i fält. Ett 10-tal bilar styrde färden mot bl.a. Spiremon och Bygget vid Kråkvattnet, där vi kunde betitta rökugnar i förvånansvärt intakt skick. Det senare frånflyttat på 1940-talet.

Bild 1 Rester av rökugn

Eftermiddagens kaffe intogs på Tiveden hembygdsgård i Dammtorp. Där kunde vi gå runt och bekanta oss med både byggnader och föremål. Bland byggnaderna märktes en smedja, en linbastu och en ängslada. Flera föremål fanns från en del finngårdar i närheten, bl.a. en harka och ett gammalt skåp. Längre fram under eftermiddagen var det dags för en vandring till Korplamsängen eller Korpes som man säger i bygden; uppbyggt 1869 och bebott fram till 1949.

Bild 2 Korplamsängen

Efter den goda middagen på Tivedstorp och lite senare på kvällen presenterade Hans-Owe Persson bygden innan den skogsfinska kolonisationen påbörjades. Anslaget var givetvis präglat av de arkeologiska fynden. På ett initierat sätt visade Hans-Owe på förhållanden som styrkte en kolonisation redan för ca 2 500 år sedan. Man har hittat järnframställningsplatser på olika håll i området. Järnet var mycket intressant för kungamakten och ledde till konkurrens mellan de olika styrande ätterna.

Bild 3 Hans-Owe Persson

Den långa dagen avslutades av Lena Gribing med en mycket givande genomgång av den skogsfinska kolonisationen i området. Hon gjorde en vidare utblick än till det omedelbart omgivande området. Kolonisationen började redan i slutet av 1500-talet. Framställningen gjordes med en intressant teknik utvecklad i Power Point.

Lördagen den 1 september

Lördagens aktiviteter inleddes med ett ganska omfångsrikt block med olika föredrag om näringsfång samt finnens natursyn. Lena Gribing visade fina bilder och berättade om det skogsfinska hushållet, understött av fina foton på boplatser, hushållet och stugan, matlagningen etc. Många av foton var hämtade från Lenas resa till Finland år 2005. Bo Hansson tog vid med ett intressant föredrag om svedjebruket. Han gick igenom förutsättningarna för svedjandet och de olika stegen i svedjeprocessen, redovisade storleken på svedjorna mm. De senare visade en ganska stor samstämmighet mellan olika delar av landet. Jan-Erik Björk berättade om boskapsskötseln hos skogsfinnarna. Han kunde konstatera att boskapsbeståndet ett tjugotal år efter den första kolonisationsfasen var ganska stort i många fall; fullt i nivå med svenskarna ”nere i bygden”.

Bild 4 Marie Byström

Förmiddagen avslutades med ett nytt ämne i FINNSAM-sammanhang, nämligen finnen och hans natursyn. Anders Tivell lämnade en bra introduktion till ämnet. Det finns tre sätt att se på naturen, alltifrån en materialistisk syn till att uppfatta naturen som en levande organism/kropp där människan är en del av helheten. Marie Byström gav en mycket intressant redogörelse för naturfolkens natursyn med utgångspunkt i Perus/Andernas Cechuaindianer och våra egna samer. Sammanfattningsvis kan man säga att de s.k. naturfolken har ett ”naturligt”, okomplicerat, symbiotiskt och självklart förhållande till sin

omgivning och dess inneboende krafter/gudar. Naturen är levande/andlig i sig. Birger Nesholen lade slutligen skogsfinska aspekter på ämnet. Han menade att skogsfinnarna är svåra att spåra bakåt till ett gemensamt ursprung, ett urhem. De var en integrerad del av den miljö de levde i och av. Naturen gav vägledning genom hela livet. Respekten för allt levande och dött är given. Döda människor har ett stort inflytande.

Bild 5 Pelle Fyhr

Efter lunchen styrde vi bilarna mot Tiveden nationalpark. Pelle Fyhr med ett tidigare förflutet vid länsstyrelsen i Örebro län var vår utomordentlige guide och såg till att vi inte gick vilse.

Bild 6 Anita Vannevik och Kjell Nordqvist studerar sina "rötter"

Spännande anhalter som Ödlesjön, Kolarkojan, Stenkällan och Älgmyren berikade vår vandring. Den senare bekant för Pelles berättelse om älgar som inte kan klättra i träd. Vi fick bl.a. lära oss aspens betydelse för våra minsta växter, lavar och djur.

Bild 7 Intresserade lyssnare i Stenkällan

Kvällen inleddes med en lika utsökt middag som dagen innan; en middag som ekonomiskt stöddes av Laxå kommun. Några dikter av finnmarkens speciella diktare Dan Andersson avslutade den ”officiella” delen av kvällen. .

På allmän begäran plockade sedan Birger Nesholen och Seppo Remes fram lite egna bilder från sina resor i österled. Birger inledde med en serie foton med motiv över symboler och folketro. Seppo hade varit på besök hos Mari-folket och kunde spegla olika aspekter från deras liv i en av byarna, Unza. Med anknytning till natursynen ovan kan nämnas ett exempel, att guden Jummo bor i björken.

Söndagen den 2 september

Efter frukosten hölls i Tivedstorp ett s.k. inspirationsseminarium mellan FINNSAM och företrädare för Örebro länsstyrelse. Bakgrunden var länsstyrelsens planer på en nyetablering av ett Naturum i anslutning till Tiveden nationalpark. Magnus Eklund och Helle Mahlers från länsstyrelsen hade tänkt sig tre teman för Naturum: skogen, människan och dess bruk samt möjligheter i området. Debatten blev intensiv och innehållsrik och skapade därigenom många frågor och svar. Med utgångspunkt i frågan ”Vilken är berättelsen?” fick FINNSAM-deltagarna möjlighet att lämna synpunkter, bl.a. om skogsfinsk kultur, till länsstyrelsen. Många menade att detta var ett bra sätt på vilket FINNSAM:s resurser kan tas tillvara till stöd för lokala intressen.

Bild 8 Magnus Eklund och Helle Mahlers

Det obligatoriska FINNSAM-mötet avlöpte enligt traditionella former. Man bestämde bl.a. inriktningen för kommande vår- och höstkonferenser, se även särskilt protokoll. Söndagens konferens avslutades med lunch i Tivedstorp.

Slutligen återstår att rikta ett stort tack till de ansvariga för konferensen Jan-Erik Björk, Lena Gribing och Anders Tivell. Eftermälena har varit mycket positiva.